

Stali jste se obětí trestného činu? Přečtěte si, na co máte právo a s čím vám můžeme pomoci

12.4.2024 - | Člověk v tísni

Pro laika je někdy těžké zorientovat se nejen v průběhu trestního řízení, ale také v tom, jaká má práva a na jakou náhradu škody má nárok. Projděme si proto základní pojmy a postupy.

Kdo je přesně oběť?

Oběť jste v případě:

- pokud vám někdo ublížil na zdraví (ztloukl vás, znásilnil, neposkytl vám pomoc) nebo omezoval vaši osobní svobodu
- způsobil vám majetkovou či nemajetkovou újmu (okradl, podvedl nebo vás pomluvil)
- obohatil se na váš úkor (dopustil se lichvy, zanedbal povinnou výživu)

Pokud trestný čin způsobil smrt oběti (vražda, zabití, neposkytnutí pomoci), stávají se oběťmi i přímí příbuzní, sourozenci, osvojenci, osvojitelé, manželé či manželky, registrovaní partneři či druzi a družky. I tito mohou žádat o náhradu škody či peněžitou pomoc od státu.

Poznámka: Naši službu může využít každá osoba, která se cítí být obětí trestného činu, nevyjde-li najevo opak.

Co znamená pojem „zvlášť zranitelná oběť“?

Zvlášť zranitelnou obětí jsou:

- děti
- osoby vysokého věku
- osoby s fyzickým, mentálním nebo psychickým hendikepem
- oběti znásilnění, obchodování s lidmi, týrání či teroristického útoku
- oběti trestných činů proti lidské důstojnosti, spáchaných pod pohrůzkou násilím nebo kvůli příslušnosti k národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě a podobně

Zvlášť zranitelné oběti mají kromě obvyklých práv určitá speciální práva:

- právo na bezplatnou odbornou pomoc
- právo na zabránění kontaktu s pachatelem
- právo na ochranu při výslechu nebo podání vysvětlení
- právo na zastupování zmocněncem bezplatně

Více informací najdete na stránkách Policie České republiky o zvlášť zranitelných obětech.

Co dělat, pokud jste se stali obětí trestného činu?

Pokud jste se stali obětí trestného činu, je třeba podat trestní oznámení na policii nebo státním zastupitelství.

Trestní oznámení můžete podat písemně nebo ústně.

Jak takové trestní oznámení vypadá?

Důležitý je obsah, nikoliv forma. Důležité jsou následující informace:

- kdy a kde k trestnému činu došlo – datum, čas, místo
- co se konkrétně stalo
- kdo byl pachatelem; pokud ho neznáte, popište co nejpodrobněji
- další okolnosti – svědci, případné další důkazy

Určitě požádejte o následné vyrozumění, jak bylo vaše trestní podání vyřízeno. Toto není automatické.

Pokud vám byla způsobena škoda, požádejte, aby vám byl u soudu přiznán nárok na náhradu škody. Toto můžete udělat i později.

Průběh trestního řízení

Po podání trestního oznámení policie nebo státní zastupitelství rozhoduje, zda zahájí trestní řízení. Ve zjednodušené podobě vypadá trestní řízení následovně:

Během trestního řízení máte ze zákona jistá práva.

Jaká jsou vaše práva?

Během trestního řízení máte následující práva:

- právo na informace: máte právo ptát na průběh trestního řízení či na to, kam se obrátit s žádostí o odbornou pomoc
- právo na soukromí: nesmí být zveřejněny informace o vaší totožnosti a další osobní údaje
- právo na peněžitou pomoc od státu: viz širší informace níže
- právo na tlumočníka: pokud mluvíte jiným než českým jazykem
- právo na ochranu před hrozícím nebezpečím:
 - policie vám může dočasně poskytnout fyzickou ochranu
 - může vás dočasně přestěhovat.
 - může vykázat útočníka ze společného obydlí
 - může vám poskytnout zvláštní ochranu svědka
- právo na ochranu před druhotnou újmou: můžete požádat, abyste se vyhnuli přímému kontaktu s pachatelem
- právo na ochranu při výslechu nebo podání vysvětlení: můžete si vybrat, zda vás bude vyslýchat žena, nebo muž
- právo na doprovod důvěrníkem: můžete požádat kamarádku, člena rodiny apod., aby vás doprovázeli k výslechu nebo dalším úkonům v rámci trestního řízení
- právo aktivně se účastnit trestního řízení: můžete
 - nahlížet do trestního spisu
 - zúčastnit se řízení před soudem
 - učinit prohlášení o dopadech trestného činu na Váš život
 - podávat návrhy (např. na doplnění dokazování) a vyjádřit se k projednávané věci
 - pokládat obžalovanému a svědkům otázky
 - podávat námitky proti průběhu trestního řízení
 - podat stížnost proti usnesení o přiřazení znalce
 - využít bezplatnou pomoc zmocněnce

Peněžitá pomoc od státu

Jako oběť můžete u některých trestných činů požádat stát o peněžitou pomoc.

Jedná se o tyto případy:

- pokud jste obětí trestného činu ublížení na zdraví
- pokud vám byla způsobena těžká újma na zdraví
- pokud jste osoba pozůstalá po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela
- pokud jste obětí trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti
- pokud jste dítě, které se stalo obětí trestného činu týrání svěřené osoby

Abyste mohli jako oběť požádat o peněžitou pomoc, musíte splnit následující podmínky:

- podali jste trestní oznámení
- udělili jste souhlas s trestním stíháním (v případě, kdy je pachatel příbuzný, blízká osoba apod.)
- poskytli jste vyšetřujícím orgánům veškerou součinnost
- podali jste písemnou žádost na Odbor odškodňování Ministerstva spravedlnosti ČR, a to do 2 let ode dne, kdy jste se dozvěděli o následcích trestného činu, ale nejpozději 5 let od jeho spáchání

Více informací naleznete na stránkách Ministerstva spravedlnosti popisujících, jak žádost o odškodnění podat. Rozhodnutí byste měli obdržet do 3 měsíců.

Jaká je výše peněžité pomoci

Výše peněžité pomoci je různá, liší se od trestného činu:

- ublížení na zdraví: 10 000,- Kč
 - případně 50 000,- Kč, pokud jde o těžkou újmu na zdraví
- újma na majetku: až 200 000,- Kč, pokud prokážete, že vám vznikla škoda ve vynaložených nákladech na léčení nebo ztráta na výdělku
- u pozůstalých osob se peněžitá pomoc poskytuje paušálně: 200 000,- Kč
 - případně 175 000,- Kč u sourozenců zemřelého
 - pokud jde o větší počet pozůstalých, nemůže celková částka peněžité pomoci přesáhnout 600 000,- Kč
- trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo trestný čin týrání svěřené osoby (u dítěte a v případě nemajetkové újmy): až 50 000,- Kč jako náhrada prokázaných nákladů odborné péče (například psychoterapie a fyzioterapie)

Náhrada škody

Existuje ještě jeden způsob, jak se domoci finančního odškodnění, a tím je náhrada škody.

Pokud vám pachatel způsobil škodu, máte právo navrhnout, aby vám ji nahradil. Toto právo není automatické, musíte ho sami uplatnit.

Návrh můžete podat už v přípravném řízení při podání trestního oznámení, nejpozději v hlavním líčení před zahájením dokazování.

Škodu musíte přesně vyčíslit v penězích a odůvodnit.

Je možné, že o vaší škodě nebude rozhodnuto během trestního řízení, aby se nekomplifikovalo a neprodloužilo. V takovém případě můžete zažalovat pachatele o náhradu škody v občanskoprávním řízení.

Jak vám můžeme pomoci

Pomoc pro oběti trestných činů poskytujeme pouze v rámci Plzeňského kraje (jsme vedeni v Registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů, který vede Ministerstvo spravedlnosti).

Pokud tedy jste z Plzeňského kraje a stali jste se obětí trestného činu, můžete se na nás obrátit:

- poskytneme vám právní informace: pomůže vám náš právník, služba je akreditovaná Ministerstvem spravedlnosti a je zdarma
- pomůžeme vám sepsat patřičné dokumenty (trestní oznámení, odvolání, návrh na náhradu škody)
- doprovodíme vás na policii a k soudu

Usilujeme o to, abyste byli co nejlépe informováni o svých právech, věděli, jak je plně uplatnit, a abyste nebyli ohroženi druhotnou újmou. Cílem naší služby je váš návrat do běžného života před spáchaným trestným činem.

Obraťte se na nás na naší plzeňské pobočce, kontaktní osobou je Radka Lišková: tel. 602-250-210, e-mail: radka.liskova@clovekvtsni.cz.

V případě, že nejste z Plzeňského kraje, můžete využít jiné organizace vedené v Registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů – subjekty můžete vyhledávat podle okresu.

Co dělat, když nevíte

Pokud si nevíte rady:

- zavolejte na naši help linku: 770-600-800
- nebo navštivte naši nejbližší pobočku v časech, které máme vyhrazeny pro poradenství bez předchozího objednání, tzv. volný příjem.

Rádi vám s vaším případem poradíme a nasměrujeme vás na vhodnou organizaci, která vám s vaším případem může pomoci.

<https://www.clovekvtsni.cz/stali-jste-se-obeti-trestneho-cinu-pectete-si-na-co-mate-pravo-a-s-cim-vam-muzeme-pomoci-11346gp>